

Sitenizde Allah'ın ilim sıfatının şumulüne mümteniatiin da girdiği ifade edilmiş. Vücudu ilmisi dahi olmayan mümteniatiin ademi mutlak olması nedeni ile ilim sıfatının şumulünde olmadığını biliyordum. Açıklar mısınız?

Allah'ın ezeli ve ebedi olan sıfatları, taalluk noktasından farklı farklı tecelli ederler.

İlim ve Kelam Sıfatı: Varlığın hem **vacip** hem **mümkün** hem de **mümteni** olan kısmına tecelli eder. Yani Allah'ın ilmi hem kendini, hem mümkünü, hem de muhali ihata eder. Kelam sıfatı da aynı ilim gibidir.

İrade ve Kudret Sıfatı: Varlığın sadece **mümkün** sınıfına taalluk ve tecelli eder. Vacip ve mümteni sınıflara tecelli ve taallukları yoktur. Şayet olsa idi; Allah'ın kendi Zatı ve sıfatları hakkında tebdil ve tagayyürü aynı zamanda mahlukutı ilah yapmak gibi şeyler caiz olurdu. Bu sebeple bu iki sıfat sadece mümkünde tecelli ve taalluk ederler.

Sem ve Basar Sıfatı: Bu sıfatlar mümkün içinde sadece **mevcut** sınıfında tecelli eder. Yani madum sınıfında tecelli ve taallukları yoktur. Zaten madum, olmayan demek olduğu için görülmesi ve işitilmesi söz konusu değildir.

Evvela, yukarıda takdim etmiş olduğumuz tasnif, Ehl-i sünenet'in kelam kitaplarından alıntıdır, şahsi bir kanaat ya da yorum değildir. Bu tasnifin teferruatı için Ömer Nasuhi Bilmen Hocanın "**Muvazzah İlm-i Kelam**" kitabına bakabilirsiniz.

İkincisi, mümtenin bilmesi ya da ilme taalluk etmesi ona varlık kazandırmaz... **Mümtenin bilmesinden** maksat, onun imkansızlığını bilmektir. Yoksa mümteni var da öylece biliniyor demek değildir. Olacakları bilmek nasıl mümkün ve makul ise, olmayacak şeyleri bilmek de o nispette mümkün ve makuldür. Ezeli ilmin, bir şeyin imkansızlığını bilmemesi düşünülemez.

Mesela, bir insanın ilah olması mümtenidir, yani imkansızdır ve bunun imkansızlığını gösteren çok incelik ve manalar vardır. İşte ezeli ilmin, bu imkansızlığın incelik ve manalarını bilmesine ilmin mümteni şeye taalluk etmesi deniyor.

Üçüncüsü, vücud-u ilmide sadece mümkünler değil, mümkün olmayan mücerret mana ve incelikler de bulunuyor. Mesela benim kafamda Karadeniz'in pekmez ya da süt olması ilmi ihtimal olarak bulunuyor. Bu ihtimalin zihinde olması Karadeniz'in pratikte pekmez ya da süt olmasını iktiza etmiyor. Ya da benim kafamda sonsuz

---

kudret sahibi olmak tasavvur olarak bulunuyor, ama bu tasavvurun imkan sahasında bir karşılığı bulunmuyor. Sırf imkan sahasında karşılığı bulunmuyor diye bu tasavvuru zihinde inkar etmek makul değildir. İnsan mümteni bir şeyi de kafasında tasavvur edebilir ki, bu da bir ilim ve bilmektir. Hatta çokları bu tasavvuru imkanat ile karıştırıp, ilahlık dava etmişler, Firavun gibi.

Dördüncüsü, inanç ve itikat gibi hassas ve ciddiyet isteyen konularda bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak çok riskli ve tehlikeli olabilir. Bu yüzden "**ben böyle anlıyorum, ben böyle biliyorum**" demek yerine, mizanımız olan şeriata müracaat edip, meseleleri oradan sağlamca öğrenmeli, ondan sonra fikir sahibi olmalıyız.

Evet, mihenk ve mizan şeriat ve şeriat kitaplarıdır. Fikir ve inançlar, bu mihenk ve mizana uygun olmalıdır. Tahkik mesleği bunu iktiza ediyor.